

Doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat k regulaci populací toulavých koček

Ústřední komise pro ochranu zvířat, která na základě § 21 odst. 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“), koordinuje plnění úkolů na úseku ochrany zvířat, v souladu s touto svojí funkcí přijala na svém 68. plenárním zasedání dne 27.1.2004 následující doporučení:

Regulací populace zvířat se obecně rozumí soubor soustavně prováděných preventivních opatření, která mají přispět k udržení populace v určité zdravotní, genetické, případně chovatelské kvalitě; zejména mají omezit rizika, která mohou nastat překročením mezi početnosti populace v jejím teritoriu (prostoru) a zabránit vzniku utrpení zvířat a nadměrných škod, např. šíření nálezů nebo jiných nežádoucích vlivů jejich přemnoženými a často oslabenými příslušníky. Soustavně a včas prováděná regulační opatření mají omezit zejména nepřirozenou nabídku potravních zdrojů a dostupnými prostředky omezit možnost rozmnožování populace. Preventivní charakter těchto opatření má zabránit tomu, aby jejich pozdní uplatňování vedlo k utrpení zvířat a nutnosti likvidace velkého počtu přemnožených jedinců. Jednotlivá toulavá zvířata lze z důvodů uvedených v § 5 odst. 2 písm. g) zákona na ochranu zvířat proti týrání usmrtit jen tehdy, pokud je realizován soubor opatření vedoucí k regulaci populace.

Odchyt toulavých zvířat je podle § 39 odst. 1 písm. c) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), v platném znění, veterinární asanační činností, kterou osoby mohou vykonávat jen na základě povolení příslušných Krajských veterinárních správ nebo Městské veterinární správy v Praze (dále jen „KVS“). Osoby doloží žádost o toto povolení potvrzením o kvalifikaci - absolvování odborného kurzu pro odchyt toulavých zvířat a zacházení s nimi (viz § 28 vyhlášky č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činnostech). Dozorem nad touto odbornou veterinární činností a ochranou zvířat jsou pověřeny orgány Státní veterinární správy ČR. Za regulaci populace toulavých koček považujeme soubor opatření, který zamezí utrpení zvířat vzniklému v důsledku nekontrolovaného množení toulavých, opuštěných a zdivočelých koček v příslušné lokalitě, a pokud je to možné, ponechá kastované jedince na jejich původně obhajovaných teritoriích. Zároveň se předpokládá provedení nutných preventivních opatření (osvětové akce pro obyvatele, zabezpečení objektů proti nežádoucímu vnikání koček především do sklepů, chodeb, k odpadkům, včetně dezinfekčního zákroku proti ektoparazitům koček), po jejichž realizaci je v případě potřeby možné přistoupit k odchytové akci.

Podle § 6 zákona na ochranu zvířat proti týrání nikdo nesmí zvíře opustit s úmyslem se ho zbavit nebo je vyhnat, podle § 13 uvedeného zákona pak každý kdo chová zvíře v zájmovém chovu, je povinen zabezpečit zvířeti přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví zvířete, a učinit opatření proti úniku zvířat.

Povinností vlastníků objektů a pozemků je řádná péče o ně a dodržování veřejného pořádku (viz zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů), tedy nepřímou i zabezpečení deratizace a podmínek regulace populace synantropních zvířat (zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů). Veřejný pořádek, včetně zamezení pohybu toulavých zvířat, zabezpečují obce (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů). KVS nebo krajský hygienik může nařídit mimořádná opatření včetně regulace populace zvířat jen v souladu s podmínkami stanovenými zvláštními právními předpisy (např. při podezření na výskyt nákazy zvířat, nebo onemocnění přenosného ze zvířat na člověka - zoonózy).

V každém případě je organizačně a především z hlediska vynaložených nákladů podstatně jednodušší nechat vykastrovat jednu domácí kočku, než regulovat její nekontrolovatelně se množící potomstvo.

Zásady postupu při odchytové akci k regulování populace toulavých koček ve veřejném zájmu

- 1) Odchytovou akci k regulování populace toulavých koček ve veřejném zájmu, která po uplatnění preventivních opatření (nakládání s odpady, omezení zdrojů potravy, úklid a zabezpečení objektů proti vnikání zvířat atd.) vede k odchytu koček, zpravidla iniciuje příslušný obecní úřad vydáním opatření k veřejnému pořádku. Objednávka odchytové akce by měla být provedena písemně. Objednavatelem odchytové akce může být rovněž správce příslušného objektu, pak jde o smluvní vztah mezi odborně způsobilou osobou (firmou) provádějící odchyt a vlastníkem nebo provozovatelem pozemku. Součástí smlouvy je souhlas objednavatele s navrácením smluveného počtu kastrovaných koček na původní lokalitu. V případě provozů, kde to není z hygienického hlediska možné, uvede objednavatel ve zdůvodnění ustanovení příslušného právního předpisu, který navrácení zvířat vylučuje. Ve smlouvě se doporučuje rovněž specifikovat, ve kterém zařízení budou odchycené kočky po dobu nezbytně nutnou k ošetření a kastraci umístěny, kdo o ně zajistí péči a jak budou náklady uhrazeny. Současně se doporučuje předložit podmínky schváleného zařízení (útulku) na umístění koček s uvedením jeho kapacity, které jsou vydávány dle veterinárního zákona.
- 2) Osoba, která má povolení k výkonu této odborné veterinární činnosti, vede evidenci všech odchycených zvířat s uvedením data, místa a způsobu odchytu, výsledku veterinární prohlídky, evidenci veterinárních zákroků provedených na zvířeti, včetně případného utracení u nevléčitelně nemocných nebo zraněných zvířat. Dále eviduje místo, datum a počet ošetřených koček vypuštěných do původní lokality. Tuto evidenci by odborně způsobilá osoba měla uchovávat minimálně po dobu tří let.
- 3) Vlastní zásah začíná podrobnou prohlídkou příslušné lokality. Zjišťují se zejména hustota populace koček a její prostorové aktivity.
- 4) Způsobem v místě obvyklým je třeba oznámit minimálně 14 dní před zahájením odchytové akce datum konání odchytu s uvedením kontaktních spojení k získání potřebných informací. Především je třeba, aby se o akci dozvěděly osoby, které chovají kočky v okolí dané lokality, nebo v obci, v níž se akce vyhláší, a zabezpečily po dobu trvání akce svá zvířata. Bude-li odchyt prováděn v obytné zóně, doporučuje se uvědomit všechny občany bydlící do 1000 m od místa prováděné akce; toto opatření má zabránit nechtěnému odchycení koček chovaných v zájmových chovech. Ve stejném termínu by měl být začátek odchyťových prací písemně oznámen orgánu dozoru, tedy příslušné KVS.
- 5) Odchyt koček se provádí do sklopců nebo vrhacími sítěmi. Vnadí se čerstvými potravinami, nejlépe masem, lze použít i charakteristických zchutňovadel, např. valeriánu. Použití injekčních distančních systémů je u koček dosti problematické. Konstrukce a materiál použitých chytacích zařízení musí vyloučit zranění zvířat, ke kterému by mohlo dojít např. pod hranou těžkých svísele padajících dvířek. Kontroly sklopců jsou prováděny dle potřeby, maximálně však ve dvouhodinových intervalech. Umístění sklopců na lokalitě by mělo vyloučit nežádoucí zásahy veřejnosti a musí splňovat další nezbytné požadavky etického přístupu k odchyceným jedincům (např. umístění vzhledem k měnícímu se slunečnímu svitu, srážkám apod.). Z hlediska účinnosti a bezproblémového průběhu lze doporučit noční odchyty s trvalou přítomností alespoň jednoho

pracovníka odchytné firmy. Současně s odchycem je účelné provést účinný zásah proti ektoparazitům koček v místech jejich pravděpodobného výskytu.

- 6) Odvážení odchycených koček z lokality se provádí ve speciálních transportních klecích s nepropustným dnem, konstruovaných tak, aby se vyloučilo jakékoliv zranění transportovaných zvířat. Kočkám musí být umožněno pravidelné napájení. Naplněné klece se shromažďují na stinném, předem vytipovaném místě. Odvoz odchycených zvířat se provádí v nejkratším možném čase, nejpozději však 12 hodin po odchycení prvního zvířete. Dopravní prostředek určený k odvozu musí být v letních měsících dostatečně odvětraný, v zimních měsících je naopak nutno zabránit prochladnutí transportovaných zvířat.
- 7) Zařízení pro dočasné umístění odchycených koček by mělo být schváleno místně příslušnou KVS. Veškerá přivezená zvířata budou prohlédnuta, nevléčitelně nemocné kočky, pro něž by další přežívání bylo spojeno s trvalým utrpením, budou utraceny. Odborný zákrok je výhradně v kompetenci veterinárního lékaře, který provede záznam o důvodech vedoucích k tomuto zákroku. Kastrace nebo sterilizace všech ostatních jedinců obojího pohlaví bude provedena v odpovídajícím veterinárním zařízení, stejně jako vakcinace proti vzteklině a ošetření proti ekti- i endoparazitům. K zotavení po kastraci se doporučuje podržet v karanténě kocoury 5 dní a kočky 10 dní po kastraci, nestanoví-li KVS z nálezových důvodů jinak. Veškeré náklady na kastraci, ošetření a dočasné umístění koček nese objednatel.
- 8) Pokud jde o lokalitu, kde je zřejmé, že ošetřené kočky nebudou moci být vypuštěny zpět, je objednatel spolu s osobou provádějící odchyt povinen včas kontaktovat příslušnou obec (a spolu s ní útluky nebo ochranné organizace) a zajistit umístění předpokládaného počtu ošetřených koček, který vyplývá z průzkumu předmětné lokality.